Con... ecclesiasticae
S. ...
S. Alojzy Gonzaga.

Dönhoffa X. Mikołaja: Straż czuła Królestwa Polskiemu we dwóch świętych Patronach Stanisławie Kostce S. J. i Alojzym Gonzadze.

STRAZ CZUŁA
KROLESTWU POLSKIEMU

we

Dwuch Swiętych Patronách

STANISŁAWIE KOSTCE

SOCIETATIS IESU

Patronie Pryncypalnym Korony Polskiey;

y

ALOYZYM GONZADZE

TEGOSZ ZAKONU

Nowo w poczet SS. od BENEDYKTA XIII. policzonych

od ŁASKAWEGO BOGA

OPATRZONA.

A Przy Solenney tychże SS. introdukcyi z Kátedry Krákowskiey w Krolewską Bázylikę SS. Apostołow PIOTRA y PAWŁA w Stołecznym Mieśćie Krákowie, z Káznodźieyskiey Kátedry

OGŁOSZONA

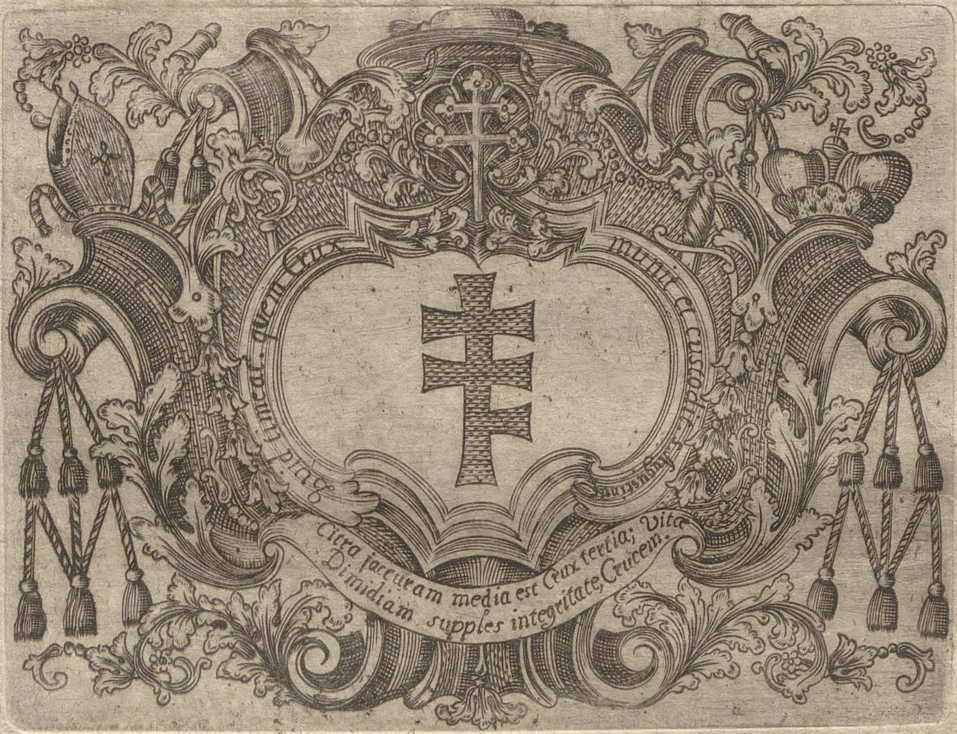
od W. I. M. X. MIKOŁAIA DONHOFFA KANONIKA KRAKOWSKIEGO Proboszczá SANDOMIRSKIEGO &c.

W pomienionym Societatis IESV Kośćiele w Niedźielę dwudźiestą pierwszą po Swiątkách Roku Pańskiego 1727. Dniá 26. Páźdźiernika.

Zá dozwoleniem Zwierzchnośći Duchowney

w KRAKOWIE w Drukárni JAKUBA MATYASZKIEWICZA J.K.M. Typogr.

Ná
HERBOWNY KLEYNOT XIĄZĘCEY PILAWY

BOſkie dáry w Imieniu mamy THEODORA;
Drogi Kleynot, pierwſzego głowá Senatorá.
Ieſt przy Krzyżách herbownych ſkarb wielki Korony;
Straż mu czułą przydáię z Swiętymi Pátrony.
II
Honory, ktore weſzły w Dom Twoi purpurowy,
Niewynidą; Straſz ſtawiam przy drodze Krzyżowey:

DO
JASNIE OSWIECONEGO
XIĄŻĘCIA IEGOMOSCI
THEODORA POTOCKIEGO
ARCYBISKVPA GNIEZNINSKIEGO PRYMASA KORONY POLSKIEY
y W. X. Litewſkiego.

W*Ybacz poufáley, do Panſkich progow Konfidencyi moiey; żem w Te Wielkich do Korony Náſzey Polſkiey z Rzymu gośći*, innata Polonis hoſpitalitate *zaproſił. I. O*-XIAZĘ. *Niemogłem dla Swiętych ſpoſobnieyſzego znaleść* Sanctuarium, *iáko pod herbownymi PILAWY Krzyżámi. Z nowym Tytułem pożądáni z Wátykánu posłowie; niemogli przyzwoićiey gdźie inużiey záwitáć, iáko* ad Legatum Natum. *Deſtynowáni ná pilną ſtraż Oyczyzny dwąy SS. Anjołowie ſtrożowie, záłożyć ſobie* ſpeculam *umyślili przy tym boku,*

Cujus Sarmaticum ſervat vigilantia mundum. P. Kanon. S. J.

A Pryncypálny Krolestwá náſzego Pátron S. STANISŁAW KOSTKA, tym poufáley idźie ad Primũ Principẽ, *że nieiedna Krwi własney Kropla, Senatorską W. X. MCI.*

A *upa-*

Videatur P. Duriewski.

upátrzył záfárbowáną Purpurę. Wchodźi confidenti paſſu *iák w dom włáſny, bo* proximo nexu Sangvinis *á zátym y wrodzonym affektem ſobie przywłaſzczony. Godne tu świątobliwośći ſwoiey y Swiętych honoru zoczył podwoie, w ktorych* Quot numerare viros, tot credere Numina poſſum. *Przyznał to Jáśnie Oświeconemu Domowi, niepodchlebnym ſtylem.* Polonus Vates:

P. Joseph Bogucki S. J. in San ctioribus Triariis.

Heroes Salvete, Deûm genus, alta POTOCKICH
Et meritis & honore Domus; qua habitare ſupremi
Et naſci vellent, anniſq; adoleſcere, terras
Si poſſent coluiſſe Ioves; qua Numina gigni
Ipſô nobiliora, docent monumenta, Gradivo.

Do tych numina belli Scipiadas, *nie baieczny lecz rzeczywistym dowodem pod Choćimem, Kámiencem, y Wiedniem, doznány* forti præſidiô *Márs Polſki S. STANISŁAW ſkłánia ſię z znákiem zwyćięſtwá, troiákim w Oyczyſtey Dąbrowie Krzyżem; łączy go z půłtrzećia PILAWY Krzyżámi* ut multiplicet benedictiones. *Przybrał w S. Kompánią do Xiążęcych progow zgodnego gośćiá, Xiążę niegdyś Mántuáńſkie z Kolligowáne y z Polſką, S. ALOIZEGO GONZAGĘ; áżeby Jáśnie Oświecony* Sol Regni Princeps *záiáśniał* in Geminis. *Przyięći weſoło w Polſkiey Metropolii Krakowie ſolenną introdukcyą ták wielcy gośćie, Xiążęcą wprowádzeni ręką; idą* ſecundo paſſu ad Regni Primatem, *proteſtuiąc ſię* coram vigili Patriæ cuſtode, *z pilną ſwoią około teyże Oiczyzny czułośćią. Przyimiże tych* in conſortium *przezorney około Rzeczyp: pieczołowitośći Koronnych Strażnikow; beſpiecznie do intencyi twoiey dopilnuią cáłośći Páńſtwá,* exſpectationi Patriæ *dochowáią* incolumitatem Tuam; *Ktorey ia iák naidłużſzey przy Fortunnych Sukceſsách* ex voto *życzę.*

Vide infra In Concione.

Wáſzey XIĄZĘCEY MOSCI

Nayniżſzy ſługá
MIKOŁAY DONHOFF
Kánonik Krákowſki.

KAZANIE.

Simile eſt regnum Cælorum homini Regi, Matth 18. *Ex Evang: Dominicæ.*

Et vos ſimiles hominibus *Lucæ* 12. *Ex Evang? Neo-Sanctorum.*

IEżeli według Rzymſkiego, GRZEGORZA Wielkiego *Oraculum*, przez Niebieſkie Kroleſtwo PIOTROW nam ſię na ziemi znaczy Kośćioł; *Sæpe in ſacro eloquio, regnum Cælorum, præſentis temporis Eccleſia dicitur*; właśnie w Apoſtolſkim PIOTRA y PAWŁA tutecznym Kośćiele, y w Vroczyſtym *ex Oraculo Romano* Kanonizacyi wielkich Swiętych obchodźie, *ſimile eſt Regnum Cælorum homini Regi.* Ieżeli chcećie tu doizrzeć gornego w literalnym ſenśie Nieba? maćie przed okiem *gloriam Cæleſtem* chwałę Niebieſką, wſpanialey nad *Kozroáſza* Niebo wyrobioną, y w niey *par nobile Fratrum*, nierozerwaną SS. STANISŁAWA KOSTKI y ALOYZEGO GONZAGI parę. A w Papiezkim GRZEGORZA tłumaczeniu maćie PIOTROW Kośćioł; lecz Krolowi, bo Krolewſkiey magnificencyi, Krolewſkiey ZYGMVNTA III. Fundatora ſwego hoynośći, podobny. *ſimile regnum Cælorum homini Regi.* Czyni y owſzem z Bazyliki Krolewſkim ſumptem wyſtawioney, waleczny Krol Polſki homil: 12. in Evang:

B ZY-

ZYGMVNT *Ecclesiam triumphantem*, cieszac się z oczekiwanych tak długo *magnæ exspectationis* honorow S. KOSTKI, bliskiego swego bo IAGELLONOW pokrewnego Patrona. Gdy pomieniony ZYGMVNT III. na pomnożenie czći S. KAZIMIERZA swego Jagellończyka, poświęconey pod imieniem iegosz choragwi od Klemensa Papieża z Rzymu przysłaney a do Wilna wnieśioney tryumfalnie, assystował; przypisał mu Litewski Panegirista. *Nemo melius de devicto armis hoste, quàm Tu de devincto votis Cognato, explicatis signis triumphum egerat.* Na podobne godzi się patrzyć przy teraznieyszey solenney pompie tryumfy, przy wnieśioney y wtę ZYGMVNTOWSKĄ Bazylikę choragwi S. STANISŁAWA KOSTKI z decyzyi Rzymskiey BENEDICTA XIII. Tryumfował kiedyś ten Fortunny Zwyćiężca ZYGMVNT z upokorzonego Bisurmana pod Choćimem, za pomocą obecnego nad Polska Kawaleria S. KOSTKI na wozku się przeieżdżaiacego po powietrzu, a tym samym Fortuny koło ku Polszcze kieruiacego; tryumfował w ten czas z Nieprzyiaćiela, ale szczęśliwszym plauzem tryumfuie teraz z kochanego pokrewnego, nie kaydan zwyćięzkich pętem, ale nabożnym pokorney obligacyi affektem obowiązanego. *Nec melius de devicto armis hoste, quàm de devincto votis Cognato, explicatis signis triumphum egerat.* A tak wtym Kośćiele *in Ecclesia militante, simile est Regnum Calorũ homini Regi triumphanti.*

In triũpho Casimiria. no.

Oborski in relat: Mirac: S. KO. STCÆ. & Tylkow:

A wy dawni Swiątobliwośćią życia, nowi odebranym niedawno tytułem Swięći STANISŁAWIE KOSTKO y ALOYZY GONZAGO do iakicheśćie tesz ludźi podobni z waszey Ewangelii? *Et vos similes hominibus.* Dochodzę że do IASNIE WIELMOZNYCH, IASNIE OSWIECONYCH, y owszem NAIASNIEYSZYCH. Takich was przed oko stawia Ewangelia, gdy was licznymi pochodniami oświeca.

Sint

Sint lucernæ ardentes in manibus veſtris. Należyſz S. STANISŁAWIE KOSTKO bliſkim krewieńſtwem do IASNIE WIELMOZNYCH pierwſzych w Polſzcze Senatorſkich Domow; obiaśniaſz IASNIE OSWIECONE XIĄZĘCE ſplendory WISNIOWIECKICH, CZARTORYSKICH, SANGVSZKOW, LVBOMIRSKICH &c. pewniey mowić o ſobie możeſz nizli kiedyś Cicero: *Ego meis majoribus virtute præluxi.* Oſwiecaſz naypotężnieyſzych Ceſarzow Zachodnich w ſkolligowanych AVSTRYAKACH, ſtawiaſz w połudnu ſplendorow *lucis in auge* wſchodnich Konſtantynopolſkich Monarchow zpowinowaconych

Są te zebrane w niezeſzłey pámiątce Domu KOSTKOW od X. Durjewskiego S. J.

Apud Corn: à lap: in Genes:

Dives Avîs utroq; Iouem de Sangvine ducens.

Statius.

Przyſwiecaſz Naiaśnieyſzemu Polſkiemu (że niewſpomnę poſtronnych Czeſkiego, Węgierſkiego, Szwedzkiego, Boſneńſkiego &c.) Maieſtatowi w IAGELLONACH, BATORYCH, SOBIESKICH przez IANA III. WISNIOWIECKICH przez MICHAŁA pierwſzego. Iaśnieieſz y ty S. ALOYZY GONZAGO w *Iaśnie Oświeconych* XIĄZĘTACH MANTVANSKICH, KASTYLIONV MARGRABIACH, a bliſką Kolligacyą w Hiſzpańſkich Krolach.

Quis venerabilior Sangvis? quæ major Origo
Quàm Regalis erit?

Claud: de laud: Sere:

Więc y Wyśćie do ludźi Pańſkich, Krolewſkich podobni; *Et vos ſimiles hominibus Regibus.* Ale iakże ſię z Wami Panięta z Panow pogodźi to, co Waſz Ewangeliczny Panegiryk tłumaczac napiſał *Cornelius à lapide: Et vos ſimiles hominibus exſpectantibus, ſicut ſolent eſſe famuli noctu exſpectantes, ſcilicet Vigiles.* Wyſz to Swięte Panięta ſtać u nas będźiećie na ſtraży? Krolewſkie, Xiążęce, Senatorſkie pokolenie poidźieſzże między ſzelwach na uſługę? Niewſtydzą ſię tey około nas funkcyi Swięći Paniczowie; przyznam ia im za Panegiryk tę około nas życzliwą pilność, gdy dowiodę:

In Lucam.

że Swięći STANISŁAW KOSTKA y ALOYZY GONZAGA czuyni ſą około Dobra y ludu Polſkiego Patronowie. Na większą chwałę twoię cudowny w Swiętych Twoich BOZE; Za twoim błogo-
In Paracli. B. V. sławieńſtwem *Custodia nostra tutissima* według *S. Damascena* Nayświętſza Matko BOSKA.

TA ieſt około nas pilna pieczołowitość Pana BOGA Naſzego, że nietylko nas ſam nigdy z czułego nieſpuśći oka, nietylko ſam czuwać około nas nigdy nieprzeſtanie, ale y innych nieoſpałych dla nas opatruie
Pſal. 120. ſtrożow. Nietylko ſam *non dormitabit neq; dormiet, qui custodit Israel*; ale ieſzcze Swiętą ſtraż dla beśpieczeńſtwa naſzego, nigdy niezaſypiaiącą rozſtawia; *super*
Isaiæ 62. *muros tuos Ierusalē constitui custodes, tota die & tota nocte*
Pſal. 18. *in perpetuū non tacebunt*. Nietylko ſam *In sole posuit tabernaculū suum* założył rezydencyą ſwoie w Słońcu to ieſt w oku całego Nieba, żeby nim zwyſoka doyzrzał nas y intereſſow naſzych; ale y Swiętych ktorzy *ful-*
Daniel, 12. *gebunt quasi stellæ in perpetuas æternitates* to ieſt gwiazdy zrzenice Niebieſkie y w nocy niezaſypiaiące dla opieki y oſtrożnośći naſzey rozłożył: *Stellæ dede-*
Baruch. 3. *runt lumen in custodiis suis*. Nietylko ſię BOG nam opatrzny, cały w oko przezorne zamienił. *DEVS totus oculus est*; ale dla ſtrzeżenia naſzego y Swiętych
Zachariæ. 2. ſwoich za zrzenice przybrał: *Qui tetigerit vos, tangit pupillam oculi mei*. Tak czuły około nas z dobroći ſwoiey Pan BOG naſz; na nim ſię właśćiwie y bez wſzelkiey przyſady iśći, co o ſwoim Iowiſzu Poety-
In Iliade. cznie bajał *Homerus*: *Deorum Deum Iovem, diis hominibusq; dormientibus insomnem fuisse & de Achille exaltando cogitasse*. Nigdy ſtaraney około nas czułośći Pan BOG niezaſpi, y ſwoią opatrznośćią y rozłożona mądrze Swiętych Patronow naſzych ſtrażą. Obaczmyſz tę w Swiętey, KOSTKI pryncypalnego Pa-

trona

trona naſzego, y ALOYZEGO GONZAGI, parze.

Pełni ſię w nich około Polſki naſzey, deklarowána przedtym od BOGA wſzechmogącego Ierozolimie czuyna pilność. Rzeczą ſamą mowi do nas Pan łaſkawy: Polſko *ſuper muros tuos conſtitui cuſtodes, tota die & tota nocte in perpetuum non tacebunt.* Przez tych ſtrożow Swięći *Hieronim*, *Bernard* y *Hugo* Kardynał rozumieią Swiętych Anjołow, y ſłuſznie. Strzegli ći wiernie całey Ierozolimy iako ſami wyznali opuſzczaiąc ią potym za Boſkim roſkazem y wzaiemnie do ſiebie mowiąc: *Migremus hinc migremus hinc.* Ale do nas zſyła teraz dwuch SS. Aniołow S. STANISŁAWA KOSTKĘ y ALOYZEGO GONZAGĘ; dwuch mowię Anjołow. bo S. KOSTKĘ *Claudius Aquaviva* S. I. Generał á przedtym iego w Nowicyaćie Inſtructor, nazywał: *Angelum Ore, Angelum corde, Angelum opere.* Swięty GONZAGA całych Włoch *oraculo* y tytułem: *Angelicus adoleſcens.* A dworſcy Xiążęcy o nim mawiáli: *Marchionem Caſtilionenſem non videri carne conſtare.* Tych dwuch nowych Swiętych Anjołow zſyłaiąc ći z Rzymu Oyczyzno Pan BOG y BENEDYKT XIII. Oćieć Swięty, powtarza do ćiebie *ſuper muros tuos conſtitui cuſtodes.* O tych czułych dwoch ſtrożach Anjołach niemylnie twierdźić, co o Polakách niepodchlebny Rzymſki mowca *Muretus* napiſał: *Ad agendas perpetuas pro Chriſtianis omnibus excubias, Divinô conſiliô conſtituti eſſe videntur.* Dobrze bardzo porádźiłá dobru poſpolitemu náſzemu Naymędrſzego BOGA ráda, gdy tych dwoch Swiętych na ſtraż naſzę naznaczyła. Oyczyzna Naſza zdaniem całey Europy. *Murus & antemurale Chriſtianitatis.* Przyznał iey to Włoch uczony *Pomponius Vgonius* w mowie ſwoiey do Papieża: *Iure veriſsimeq́; prædicatur: Poloniam murum eſſe Chriſtianitatis.* Przypiſał ſłuſznie y *Decius* Niemiec: *Sarmatiæ Regnum, Reipubli-*

Jſaiæ 62.

Apud Cornel. á lapide.

Tłuczymskiin vita S KOSTCÆ.

Virgilius Ceparius in vita.

Orat: volū. 1. Orat. 14.

Orat. ad Paulum V.

Lib. de Sigiſm: 1. temporibꝰ.

ipubli-

ipublicæ Christianæ murus. Wyznał y samśiedzką szczerośćią Węgierski poseł od STEFANA BATOREGO na Tron Polski Kompetytora: *Reipublicæ Christianæ murus æneus Sarmatia est.* Z kąd się y Polak nász *Ossolinski* wielki Poseł do Anglii, bez podchlebstwa Oyczyznie swoiey odezwał. *Christiani Orbis antemurale Polonia*, przećiwko Pogáńskim możnego Tyranna Turka y Tatara insultom. Otosz na tym murze mamy *Angelos custodes* zwłaszcza S. STANISŁAWA KOSTKĘ (*cujus curam excubare pro salute singulorum atq; universorum quotidie experimur*) tyle razy przećiwko temu dwoiakiemu nieprzyiaćielowi zstraża swoia doznanego w dwoiakiey Choćimskiey, Kámienieckiey, y Wiedeńskiey walney potyczce. Gdy Lwow stołeczne Ruśi Miasto ćięszko oblegli Tátárowie z Kozakami, á oblężeni inszych pośiłkow niemieli oprocz obrony S. KOSTKI, do Ktorego się goraco z prozbámi událi; w Wigilią Swięta iego sam nagle odstąpił od Miásta Nieprzyiaćiel. Ná co z dziwna pociecha zdumiałe Miasto, gdy się pilno o przyczynę prędkiego odstąpienia pytało, pewna od samegosz Nieprzyiaćielá wyczerpnęło nowinę y rácya: Iż ieden Młodźieniaszek w szátach Iezuickich pokazał im się ná Murach Mieyskich y chodząc po nich nákoło pokázował wielką pilność że miał bronić Miástá tego y y gotowość czynić do obrony; á gdy się tak przechadzał, nieco do nich twarz obroćiwszy groźił im co raz; zkąd taka boiaźń na niè padła, że ućiekáć oraz poczęli iakoby na nie szturmem kto nátárł. Niedoyzrzał że tu y Nieprzyiaćiel pilney w KOSTCE Swiętym straży około Polski *supra muros custodem.* Prawdźiwie tu czuły Patron

Orat: ad Jacob. Regem Angl.

Seneca.

Tylkowski L. 2. Vitæ c. 5.

Omne per Officium vigilantia membra ferebat.

Manilius Lib. 5.

Chodźił pilno y dobrze około Miasta, żeby Nieprzyiaćiel imprezy swoiey niedoszedł. Mur Polski Kamieniec

mieniec; płakał na tym w Obrażie swoim S. KOSTKA w Roku 1649. podczas Kozackiego także oblężenia, żeby był obronę Fortecy wypłakał, y dania pomocy niezaspał. Wszak P. Duriewski.

Non sinit uda graves producere lachryma somnos. Grotius.

Antemurale Polski Lwow, pokazał się wszędźie czuynym na tych murach strożem STANISŁAW młody. Alexander Wielki czułość swoię około poddanych oświadczaiąc, często się protestował: *Plus vigilare quam vos me certò scio, ut ipsi quietos somnos capere possitis.* Pewniey to samą rzeczą mowi do was Polskie *Antemuralia* y Fortece, skutkiem rzeczywistym pełniąc Swięty Patron, nad wszelkie wasze ostrożnośći y zabiegi przezornieyszy. *Plus vigilare quàm vos me certò scio.* Arrianus Lib. 8.

Obroććie proszę oczy na mur Herbowny Rodźićielki STANISŁAWOWEY z Domu KRYSKIEY; widźićie na nim Lwa, czułośći u starożytnego wieku hieroglifik; bo *oculis Leo dormit apertis.* leżeli *Filii matrisant?* nieinszego geniuszu Swięty KOSTKA. Dawne przysłowie nieśie; *Vnum Leæna parit, sed Leonem.* Nieustraszona w sercu y w Herbie Lwićá Pobożna Rodźićielká. wydała na świat Swięte to Lwiątko, wprzedśięwźięćiu swoim żadnymi czyli Rodźićá czyli Brátá groźbami y prześladowaniem niewzruszone; Lwiatko samey się prawdy (iako w Herbie PRAWDZICZV widźićie) trzymaiące; gdy IEZVSA maleńkiego to iest *Veritatē æternā* na ręku piastuiące. Więc to Lwiatko niezmruży nigdy oká na Maćierzystym murze za Polską czuwaiąc: *oculis leo dormit apertis.* O Melessie, pierwszym Sardyiskim Krolu napisał *Herodotus.* Ze ten maleńkiego Syna Leona wźiąwszy na ręce, po murze Miasta swego wkoło obniosł, bardzo szczęśliwą ceremonią; bo potym doznano, że ktorędykolwiek nośił Leonka małego wesoły Oćiec, Libro 1.

tam wſzelka Nieprzyiaćielſka śiła mury niewzruſzone były; ale ta tylko potym ſtrona Perſowie ſzturmem mur wymocowany zruinowawſzy, Fortecę wźięli, kędy Leona Oćiec po murze nie nośił. Miło mi patrzyć na ſzczęśćie twoie kochana Oyczyzno gdy przy Solenney teraznieyſzey introdukcyi po Miaſtach, Rynkach, ulicach twoich tego Leonka czyli na Chorągwiach czyli w Obrazach Iego obnoſzą. Ktoſz ći niepowinſzuie Fortunny Krakowie, napatrzywſzy ſię Swiętego tego Lwiatka XIĄZĘCĄ WISNIOWIECKICH, CZARTORYSKICH, SANGVSZKOW, Senatorſka WIELOPOLSKICH, DĘBINSKICH, Podkomorſką *Principis Nobilitatis* SZEMBEKOW ręką wynieśionego z Zamkowey Katedry, y wokoło twego Ratuſza po rynkach obnieśionego. Kto ći mowię niepowinſzuie z ſzczęśliwa otucha, że ta proceſſya Nieprzyiaćiołom do ćiebie do twego Zamku y Rynku zamknie drogę. Niepodeydźie ćię tam naybiegleyſza Marſa przećiwnego zawźiętość, gdźie Kaſztele y mury twoie przezornym to Lwiątko czułe obeſzło y zluſtrowało okiem. *Super muros tuos cuſtos oculis Leo dormit apertis*, poſtrzeże każdą zaſadzkę, uſtrzeże murow.

A ieżeli ſię obeyzrzę na gruntownie ufundowaną iak mocną beluardę od wielkiego Rycerza *in Eccleſia militante* IGNACEGO Swiętego Patryarchy *Societatem IESV*, widzę tu przy ſtałey iako mur Swiatobliwośći, przy ſtateczney umieiętnośći, mur niezbity Kośćioła BOZEGO, o ktory ſię tyle Heretyckich na Wiarę Swiętą poſtrzałow oparło y rozbiło. Mur tylą ſzturmami y petardami lubo przy pierwſzych fundamentow zakładaniu niezruinowany. Mur y do tych czas żadnymi zawźiętośći y nienawiśći taranami nieprzebity.

S. Paulin9 Epiſc: Nolanus, *Alacer ſævos perſtat quaſi murus in hoſtes.*

Otoſz

Otoſz y na tym murze upatruię czułych tych dwuch Swiętych Anjołow ſtrożow. *Super muros tuos conſtituti cuſtodes*, przeſwietna *Societas IESV*. Kiedyſz nam naybardźiey pilney tych ſtraży potrzeba? Trzeba y w dźień żyćia, ale oſobliwiey w Nocy, w oſtatnim żywota mroku przy śmierći, kiedy *in obſcuram claudentur lumina noctem*. Nieſchodżi Polakom na tey ſzczegulniey potrzebney od pomienionych Swiętych ſtrożow pieczołowitośći. Ze niewſpomnę innych: Xiędzu STANISŁAWOWI OBORSKIEMV ſwoiemu kiedyś Konnowicyuſzowi w Rzymie, umieraiącemu w Polſzcze przybył S. ALOYZY w nierozerwaney z Swiętym KOSTKĄ parze, y na ſzczęśliwą wyprowadźił wieczność z ćiała. A ia dwoiakiego tego ſtroża widząc na Zakonnym murze *Societatis IESV* czuwaiącego przy ſwym Iezuićie podczas śmiertelney nocy; pytam ſię z Izaiaſzem: *Cuſtos quid de Nocte? Cuſtos quid de Nocte?* aż mi odpowieda każdy z tymże Prorokiem: *Venit mane & nox.* Zbliża ſię temu poranek weſoły wieczności *venit mane*; ale go ieſzcze poprzedza okropna noc śmiertelna, przy ktorey częſte y ćięſzkie Nieprzyiaćielſkie bieſowſkie zaſadzki abo minać, abo zwyćiężyć trzeba; ſtrzeżemy pilno podczas tey Nocy, iako czuli ſtrażnicy. Pytam ſię: przy tak uśilnym dopilnowaniu czyli ſię nieodezwał ſzczerze do każdego z czuwaiących przy ſobie Patronow ſzczęśliwy Iezuita Oborſki:

Cepari⁹ in Vita S. ALOYSII.

Jſaiæ 21.

Ibidem.

- - - Iam jam ſecurus in Aſtra
Te Cuſtode feror. - - - -

Claudian.

Przyznać im rzecz ſłuſzna: *Super muros Cuſtodes, tota die & tota nocte in perpetuum non tacebunt.* A według *Cornelium à lapide*: *Nunquam ceſſabunt vigilare.*

In hunc locum.

Doznaieſz oſobliwey y czuyney około ćiebie tey ſtraży, ſtołeczny Kroleſtwa Naſzego KRAKOWIE, poważna Oyczyzny naſzey Metropolio: gdy maſz *ſu-*

per muros tuos custodem S. STANISŁAWA KOSTKĘ. Wypełniłeś roſkaz BOSKI ogłoſzony przez Ieremiaſza: *Super muros levate custodes.* gdy w Roku 1611. nową ſtawiaiąc gałkę na wieży Ratuſzney, z innymi rożnych Swiętych za Patronow Miaſta obranych Relikwiami włożyłeś wnię y Relikwią S. KOSTKI z Obrazkiem iegoſz także za Patrona Miaſta obranego; włożyłeś mowię przez ręce Szlachetnego Abrahama Ronenberga Raicy Krakowſkiego, z napiſem to ieſt wiekuiącym nabożeńſtwa twego ku Swiętemu temu Patronowi dokumentem na cynowey blaſze wyrytym w te ſłowa: D. O. M. *Cunctorum Auctori Christo IESV, ejusq; Matri intemeratæ MARIÆ Virgini, S. MICHAELI Archangelorum Principi, & post hunc Archangelo Cracoviæ Nostræ Præsidi, cæterisq; Beatis Spiritibus, incolarum Vrbis custodibus: simul quoq; Tutelaribus Sanctis:* FLORIANO, STANISLAO & HYACYNTHO, *cum reliquis quorum & quarum sacros cineres Civitas hac veneratur, cunctisq; præterea Divis Polono sangvine creatis, & præcipuè Beato* STANISLAO KOSTKA *de Rostkow* Societatis IESV: *Quem post tot alios Polonos, præteritis seculis illustres virtutibus, nostrô hoc seculô post Annum 1601. primum è Polonis DEVS præpotens variis miraculis exornavit; etiam sedes Apostolica novis in Vrbe honoribus. Deniq; Sanctis omnibus ac Cæli Civibus Universis S. P. Q. C. locum hunc Iustitiæ pacisq; publicæ propugnaculum cum salute Communi, bonisq; omnibus supplex in perpetuum tuendum tradit. Anno à Christo Nato 1611. 22. Mensis Maij,* PAVLO V. *Pontifice Maximo,* SIGISMVNDO III. *Regnum Poloniæ Administrante,* PETRO TYLICKI *Cracoviensi Episcopo,* NICOLAO *de Zebrzydowice Cracoviensi Palatino,* ABRAHAMO RONENBERG *Urbis hujus Consule, qui hanc ad DEVM Divosq; supplicationem in perpetuam memoriam, suæ erga bo-*

Jerem. 51.

Tłuczymski in Vita S. KOSTCÆ, & Historia Collegii Cracov: S. J.

ga bo-

ga bonum publicum bonæ voluntatis, manu propria ſcriptam, in globum hunc unà cum his ſacris reliquiis à Viris Religioſis, habitis impoſuit. Tym wiekopomnym nabożeństwem twoim iawnie według Boſkiego mandatu *levaſti ſuper muros cuſtodem* wyniozſzy go wgorę nad wſzytkie mury Mieyſkie, na wierzch ſam wieży. Iakoſz tam przynależało mieyſce czułemu ſtrażnikowi za zdaniem S. GRZEGORZA: *Speculator in alto debet ſtare per vitam, ut poſsit prodeſſe per providentiam.* Zwyczaynie wyſoko ſtraż rozſtawiaią, żeby łatwiey zgory daleko doyzrzeli Nieprzyiaciela lub zaſadzki. W pieniach Salomona mowi Duch BOZY: *Naſus tuus ſicut turris Libani. Cornelius à lap:* tłumaczy: *Diſcretio & proſpectio ſpeculatoris dicitur eſſe ſicut turris Libani.* Tu właśnie w Krakowſkim rynku przezorność S. KOSTKI za nayoſtrożnieyſzą ſtanie Wieżą. Stołeczny Krakowie Homilia 11. Cantic. 7.

Ipſe intra muros Turris tibi, qui ſine muris
Murus erit. - - - - - S. Paulinus

A że *Vatablus* z *Pagninem* czytaią: *Facies tua ſicut Turris Libani.* Prawdziwie twarz twoia S. STANISŁAWIE na Obrazku wyrażona y wgałkę włożona, za obronną y daleko patrzącą ſtanie wieżą: *ſicut turris Libani quæ reſpicit contra Damaſcum. Cornelius à lap:* powieda że z tey Wieży częſto upatrywano z wielką pilnością obróciwſzy ſię ku Damaſzku, od ktorego napadali na Ierozolimę Syryiczykowie. Swięty Miaſta tego ſtrażniku na wieży oſadzony, do ciebie BOG Wſzechmogący na Polſkę y Krakow łaſkawy, mowi przez Ezechiela: *Speculatorem dedi Te Domui Iſrael.* Vpatruyże daleko z wyſoka dla nas beſpieczeńſtwa; niech będziemy zawſze u ciebie pod okiem, pod ktorego nogi pokornym rzucamy ſię ukłonem. Chwalebną bardzo modą y przyzwoitą Panom około powierzonego ſobie poddańſtwa czułością Krolowie Per- Ezechiel: 3. Plutarchus Lib. de Doctr. Princ:

ſcy między dworzanami ſwymi trzymali teſz iednego Pokoiowego na tey tylko funkcyi, ażeby ráno Krola budząc záwołał: *ſurge Rex, atq; ea cura quæ Te curare volvit Meſoromaſdes tuus DEVS.* Podobna ia do ćiebie kieruię prozbę S. STANISŁAWIE. Powſtań y teraz á czuway około tego ludu, ktory ći BOG twoy w pilne ſtaranie twoie poruczył przez Namieſtniká ſwego na źiemi KLEMENSA X. policzywſzy ćię w Pryncypalnych Korony Polſkiey Pátronow poczet. *Surge, atq; ea cura quæ Te curare voluit tuus DEVS.* Iákoſz nieſchodźiło nigdy Głowie Kroleſtwa Polſkiego Krakowowi na tym pilnym oku, zawſze *longè proſpexit ab alto.* Zwyſoká doyzrzał dobrze y doglądał pilno granic Koronnych áż pod Choćimem, Kámieńcem, záśiągł ſkrzętną zrzenicą aż pod Wiedeń, y ſzczęśliwie tam beſpieczeńſtwo Oyczyznie przez zbitego y odpędzonego Biſurmaná opátrzył czuły ſtroż y przezorny ſtrażnik. Napiſał Hipponeńſki Infułat: *Quid timeat? quem Crux munit & cuſtodit.* Niemaſz ſię czego obawiać Polſko, maiac na ſtraż y obronę Krzyż troiaki w Oyczyſtey S. KOSTKI Dąbrowie.

S. Auguſtinus.

Y Swiętego ALOYZEGO czuyność nietayna Polſzcze y Krákowowi. Powiedźiał Páńſki mędrzec Salomon: *Cuſtos animæ ſuæ ſervat viam ſuam.* Stroż duſze ſwoiey, pilnuie drogi iey. Obaczćie iawnie według tego opiſu wierna ſtraż około Polakow w S. ALOYZYM, wiádomą y Krakowowi. *Iaśnie Wielmożny* ZYGMVNT MYSZKOWSKI, Márgrábiá ná Mirowie, Marſzałek Wielki Koronny, pierwſzy przyięty do Imienia y Kolligacyi GONZAGOW od Xiążęcia Mantuańſkiego, będąc Poſłem do Ceſarza od Krola Polſkiego do Pragi, gdy tam doſtał życia y cudow S. ALOYZEGO GONZAGI piſanych, powracaiąc ſię przez Czechy, gdy w Mieśćie Budroas

Proverb. 16.

Ceparius in Vita.

Mſzy

Mſzy S. ſłuchaiąc ćięſzko, y nagle niewiedźieć z iakiey przyczyny zachorzał, y Medycy zwołani okkazyi przykrego paroxizmu wyrozumieć niemogli, bieduiąc ſię z choroba aż do pułnocy y zaſnąć niemogąc, kazał ſobię podać żyćie owo Swiętego y cuda, z ktorych czytania w ufność podnieśiony, goraco ſię Swiętemu GONZADZE, Polſki GONZAGA polećił, oczy nabożnie w Obraz Patrona poufałego wlepiwſzy. Rzecz dźiwna; zaſnawſzy zaraz y ſmaczno kilka godźin przeſpawſzy, obudzony cale przywrocone bez wſzelkiey pozoſtałey ſłabośći uczuł zdrowie y w drogę ſię puśćił. Ktora łaſkę do Krakowa przybywſzy, pod przyśięga przed Biſkupem tutecznym zeznał, y tuſz do druku podał. A tu uważyć proſzę: *Cuſtos animæ ſuæ ſervat viam ſuam.* Duſzę lubo Polſka ále iuż ſwoię bo do GONZAGOW należaca wźiawſzy pod ſtraż *Cuſtos animæ ſuæ*, pilnował iey drogi, gdy śmierći, bo śmierć ieſt to droga wyśćia duſzy z ćiała, *ſervat viam ſuam* y dobrze dopilnował. Y tu ſobie mile na zdrowie zaſypiáiący, przy czuiacym nad ſłabośćia ſwoia ALOYZYM Swiętym, mogł beſpiecznie mowić Márſzałek, co Alexander Wielki o czułym Hetmanie Antypatrze: *Securè dormio, pro quo vigilat Antipater.* Niewſpominam innych, iáko Nowicyuſza iednego S. I. tu w Krakowie, y Panny tákże iedney Krakowſkiey w Roku 1624. duſz S. ALOYZEMV poleconych w oſtatniey chorobie, á w ćiele zatrzymánych, w życiu dopilnowanych; prawdźiwie S. GONZAGA, *Cuſtos animæ.* S. STANISŁAWA KOSTKI wyświadczoney wtey mierze duſzom Krakowſkim ſtraży niewyliczam, czytać ie łatwo w wydaney teraz o życiu y cudach iego Kśiaſzce; y ten pewny y pilny *Cuſtos animæ ſuæ* duſz ſwoich Polſkich. Chowano w Rzymie żarzony nieuſtannie *apud Veſtales* ogień, ktory nazywano: *Cuſtos Imperii flamma.*

Cepari in Vita. Hiſt. Templi S. Barbaræ

E Pe-

Pewnieyſza ia twierdzę otucha: że w Pierśiach S.KO-STKI cudnie roſpalony miłośći Boſkiey płomień, ktory aż mokrymi chuſtkami chłodźić było trzębá; o ktorego przyczynę ſpytany od Miſtrza ſwego w Duchu, Swięty Nowicyuſz, ſamże wyznał: *Uror, uror totus ab igne Divini amoris.* To ſzczęśliwſza *Custos Imperii Poloni flamma.* Niegaśnie nigdy w czuyney y pilney około Oyczyzny ſwoiey ſtraży y pieczołowitośći.

Nadasi in Anno Cæl. 13 9bris.

Winſzuię kochana Polſko tak czułych około Dobra y ludu twego Patronow; każdy znich *Custodit & arcet*; tak przeſtrzega cáłośći Koronney, że ſię przy oſtrożney ich opiece, wſzelkiego niebeſpieczeńſtwá uſtrzec może. Maſz przezornego na wſzelkie intereſſa twoie ſtrożá y opiekuna S.KOSTKĘ, iak ſtoocznego Arguſa; niezmruży nigdy zrzenicy, ażeby *pupillam Reipublica* wcáłośći y beſpieczeńſtwie dopilnował. Niezaſpi nigdy opatrzney wdopilnowaniu Fortuny twoiey uſługi, żebyś ty ſobie beſpiecznie ſpocząć mogła. Coſz za tak wierną opiekę za nadgrodą? za tę czułość w ſtrzeżeniu, co za pilność w Nabożeńſtwie ku S. Patronowi? Nieganię, chwalę y owſzem nabożne affekta do rożnych obcych SS: niegodźienże większego y poufalſzego ſerca ku ſobie S. naſz źiomek, kochany Braćiſzek, Oyczyſty Rodak, KOSTKA z kośći naſzych *Os de oſſibus noſtris & Caro de Carne noſtra?* Czymże ći pilną ſtraż zawdźięczę, kochany ludu Polſkiego y moy Anjele ſtrożu STANISŁAWIE? *Quid faciam tibi o custos hominum?* Bodayżem tym pieczołowitość twoię rekompenſował, ażebym w żyćiu á naybardźiey przy śmierći taſz od Nieprzyiaćioł zachowany, á do żyćia wiecznego dopilnowany, przez cáłą w Niebie dźiękował ći wieczność. *Amen Fiat* za twoią Modlitwą, y opieką.

Genesis. 2. Iob. 7.